

TMMOB Sanayi Kongresi 2007, Makina Mühendisleri Odası sekretaryalığında düzenlendi...

GEÇMİŞTEN GELECEĞE SANAYİLEŞME PLANLAMA VE KALKINMA

TÜRKİYE İÇİN MODEL ÖNERİLERİ

TMMOB adına Makina Mühendisleri Odası sekretaryalığında düzenlenen TMMOB Sanayi Kongresinin on altıncısı “Geçmişten Geleceğe Sanayileşme Planlama ve Kalkınma, Türkiye İçin Model Önerileri” temasıyla 14–15 Aralık 2007 tarihlerinde Ankara’da İMO Teoman Öztürk Toplantı Salonu’nda kayıtlı 700 kişinin katılımıyla gerçekleştirildi.

Kongrenin açılış konuşmaları Makina Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Soğancı ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Sanayi ve Ticaret Genel Müdür Yardımcısı Celal Aslan tarafından yapıldı.

“Planlama Olgusu” başlığı altında bir açılış oturumunun yapıldığı Kongrede; “Sanayideki Gelişmelerin Küresel Düzeyde Analizi”, “TMMOB Sanayi Kongrelerinde Önerilenler ve Sanayide Gerçekleşenler (Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım)”, “Planlama Olgusu ile Ülke Deneyimleri”, “Türkiye’nin Planlı Kalkınma Deneyimi ve Alternatifleri”, “İleri Teknoloji Kullanımı ve Teknoloji Politikaları”, “Kapitalist Küreselleşme, Kalkınma, Planlama” ana başlıkları

altında 7 ayrı oturumda, 24 bildiri sunumu yapıldı, Kongre değerlendirmesine ilişkin bir de “Forum” düzenlendi.

Makina Mühendisleri Odası, Kongrede; “TMMOB Sanayi Kongrelerinde Önerilenler ve Sanayide Gerçekleşenler” başlığı altında karşılaştırmalı bir sunum ve “Ülke Örnekleri ile Kalkınma ve Sanayileşme Modelleri” başlıkları altında iki Oda Raporu sundu. Raporların ilkinde Sanayi Kongrelerinde yapılan önermelerle sanayideki uygulamalar arasındaki yakınlık ve mesafelerle Türkiye’nin yakın dönem sanayi politikaları etrafında farklılaşan yönelimlerine göz atıldı. İkinci raporla da planlama, sanayileşme ve kalkınmanın, Arjantin’den Çin’e, İrlanda’ya dek 14 farklı ülkeye ilişkin farklı örnekleri ayrıntılı bir şekilde irdelendi. TMMOB 9. Kalkınma Planı Çalışma Grubu da Kongredeki ilgili oturumda; “Planlamanın Sonu: 9. Kalkınma Planı” başlıklı TMMOB raporunu sundu.

MMO Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz: “KALKINMA YAKLAŞIMLARI TASFIYE EDİLDİ”

Makina Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz, Kongre açılışında yaptığı konuşmada TMMOB adına geleneksel olarak iki yılda bir gerçekleştirilen Sanayi

Konuşmasında önce ertelenip, sonra 2007–2013 için yedi yıllık olarak hazırlanan 9. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda kalkınmanın değil; “gelişme eksenleri”nin öngörüldüğüne dikkat çeken Emin Koramaz, “Türkiye'nin 1960–1980 arası kalkınmasını sağlayan plan/planlama, kalkınma, sosyal devlet kavram ve yaklaşımları tasfiye edilmiş; kalkınma sonucunu vermeyen ‘sürdürülebilir büyüme’ benimsenmiştir” diye konuştu.

sunulduğunu anımsattı. Bu raporların güncellenerek 2008'in ilk yarısında kamuoyu ile yeniden paylaşılacağını dile getiren Koramaz, Odanın bu Kongreye de iki raporla katıldığını, raporlardan ilkinin “TMMOB Sanayi Kongrelerinde Önerilenler ve Sanayide Gerçekleşenler”in karşılaştırılmalı bir sunumu, diğerinin ise “Ülke Örnekleri ile Kalkınma ve Sanayileşme Modelleri” olduğunu bildirdi.

Planlama, Sanayileşme ve Kalkınmanın Ülke Örnekleri İle Ele Alınması Bir İlk

Kongrelerinin, bölgesel ve sektörel etkinliklerin finali niteliğinde olduğunu dile getirdi.

Oda tarafından Türkiye'nin 18 ilinde 24 adet kongre, kurultay ve sempozyum gerçekleştirildiğini, katılımcı sayısı yirmi bini aşan bu etkinliklerden süzülen görüşlerin Odanın 68 bin üyesinin bilgi birikimini yansıttığını ifade eden Koramaz, her biri 1,5 yılı aşan yoğun çalışmaların ürünü olarak gerçekleşen, örgüt yöneticilerinin, çalışanların, konusunda uzman üyelerin ve yüzlerce bilim insanının emeği ve özverisi ile yoğrulmuş bu çalışmaların bir tek amaçla gerçekleştirildiğini, bu amacın; Türkiye'nin sanayileşmesi, kalkınması ve demokratikleşmesi, halkın mutlu ve çağdaş bir yaşam sürmesi olduğuna dikkat çekti. Bütün bu etkinliklerde sunulan çalışmaların ve Kongrede ortaya çıkacak sonuçların, Türkiye'de kamu yararına ve halkın refahına yönelik sanayi politikalarının şekillenmesine, toplumsal bir bilinç oluşturulmasına katkı sunmasını dilediğini belirten Koramaz, Kongrenin bu dönemki temasının “Geçmişten Geleceğe Sanayileşme, Planlama ve Kalkınma, Türkiye İçin Model Önerileri” olarak belirlendiğini, Oda olarak Sanayi Kongrelerine raporlarla gelmeyi gelenekselleştirdiklerini söyleyerek, 2003 Sanayi Kongresi'ne “Makina İmalat Sanayi Sektör Araştırması” adlı bir rapor, 2005 Sanayi Kongresi'ne Odanın çalışma gruplarınınca “KOBİ'lerin Sanayideki Yeri ve Önemi” konulu bir rapor ile “Organize Sanayi Bölgeleri, Küçük Sanayi Siteleri, Endüstri Bölgeleri, Teknoparklar” konulu bir rapor

Birinci raporda Sanayi Kongrelerinin önermeleriyle sanayideki uygulamalar arasındaki yakınlık ve mesafelerle Türkiye'nin yakın dönem sanayi politikaları etrafında farklılaşan yönelimlerine göz atılmış olacağını ifade eden Koramaz, şöyle konuştu: “İkinci raporumuzla da planlama, sanayileşme, kalkınma üçlüsünün Arjantin'den Çin'e ve İrlanda'ya dek farklı örnekleri ayrıntılı bir şekilde irdelenmektedir. Bu kapsamda bir çalışma Türkiye'de ilk kez yapılmaktadır. Yine Kongremizde üst Birliğimiz TMMOB tarafından sunulacak ‘Planlamanın Sonu: 9. Kalkınma Planı’ adlı raporla planlamada gelinen nokta ilgili oturumda ayrıntılı olarak irdelenecektir. Bizce planlama, sanayileşme ve kalkınma birbirinden ayrılmaz bir üçlüdür. Bu kavramlar yalnızca sanayideki teknolojik gelişmeler veya üretim sürecinde dar anlamdaki bir sanayileşme ile eşleştirilerek tanımlanamaz. Sanayileşme ve kalkınmayı ‘sosyal kalkınma’ anlayışı içinde, planlı bir yaklaşımla; tarım, çevre, enerji, bilim, teknoloji, istihdam, sağlık, eğitim, gelir, bölüşüm ve tüm diğer alanlara yönelik politikalarla bir bütünlük içinde tanımlamak gerekmektedir. Oysa ülkemizde, özellikle 24 Ocak 1980 kararları ile başlayan süreçte 1982 Anayasası'na da yansıtıldığı üzere kalkınma planlaması devletin temel ve öncelikli görevi olmaktan çıkarılmış ve salt ekonomik bir hüviyete büründürülmüştür. Ekonomik ve sosyal kalkınmanın birlikte gerçekleştirilmesi ve bu amaçla sanayileşmeye öncelik verilmesi gibi uzun erimli hedeflerden uzaklaşmıştır.”

Türkiye Sanayisi Eşitsiz Koşullarda Küresel Rekabete Açıldı

Dünya Bankası ile imzalanan beş ayrı yapısal uyum kredi anlaşmasıyla ihracata yönelik sanayi modelinin yanı sıra özelleştirmelerin, kamu yatırımlarının azaltılmasının, para/finans hareketlerinin altyapısının hazırlanmasının, tarımda devlet tekelinin kırılmasının, sağlık, eğitim ve yerel yönetimlerde yeniden yapılanmanın gündeme girdiğine dikkat çeken Koramaz, 1980 sonrası uygulanan ekonomik politikalarla Türkiye genelinde sübvansiyonların büyük ölçüde kaldırıldığını, KİT yatırımlarının durdurulduğunu, büyük ölçekli sanayi kuruluşları ile stratejik kuruluşların özelleştirildiğini, sabit sermaye yatırımlarında gerileme yaşandığını, Gümrük Birliği hedefleri doğrultusunda tüm sektörlerde korumacılığın asgariye indirildiğini ve Türkiye sanayisinin eşitsiz koşullarda küresel rekabete açıldığını kaydetti. Öz kaynaklardan çok ithal kaynakların girdi olarak kullanıldığını belirten Koramaz, “Küresel güçlerin dayattığı iş bölümü ile fason üretim ve taşeronlaşma egemen kılınmış, kaynak tahsisinin piyasalar yoluyla sağlandığı bir sanayi modeline geçilmiştir. Diğer yandan ‘küreselleşme-yerelleşme’ şeklinde ifade edilebilecek bir süreç, kalkınma ve planlama yaklaşımlarını dışlayıcı bir içerikle ve yeni ‘uyum yasaları’ eşliğinde ülkemize dayatılmıştır. Bunun izlerini planlamanın evrildiği noktadan da anlayabiliriz” diye konuştu.

Kalkınma Yaklaşımları Tasfiye Edildi

Bu evrilmeyi son üç kalkınma planının değişen yaklaşımlarından örneklerle vurgulayan Koramaz, kalkınma planları ile ilgili şunları kaydetti: “1996–2000 yıllarını kapsayan 7. Beş Yıllık Kalkınma Planı, merkezi plandan bölgesel projelere geçme eğilimini yansıtmış; 2001–2005’e ilişkin 8. Plan ise AB ile iş birliği doğrultusunda bölgesel programların uygulanmaya başlanmasını ve bölgesel ‘kalkınma ajansları’nın kurulmasını öngörmüştür. Burada dikkat çeken nokta, merkezi plandaki merkezi kaynak aktarımının yerini, ‘yerel dinamiklere ve içsel potansiyele dayalı gelişmelere’ bırakmasıdır. Bir anlamda ‘her koyun kendi bacağından asılır’ denilerek ülkemizin, bölgelerimizin kaderi ulusal ve uluslararası güç ve piyasalara terk edilmektedir. Kalkınma ajanslarının altyapıyı geliştirme gibi bir görevlerinin bulunmaması, ajanslarla ilgili düzenlemelerin kamu denetimini

dışlaması ve Kamu İhalesi Yasası’nı devre dışı bırakmasıyla, sanayi ve çevre tamamen serbest piyasa faktörlerinin etkisi altında, tam bir talan ve rant alanına dönüşecektir. Önce ertelenip, sonra 2007–2013 için yedi yıllık olarak hazırlanan 9. Planda ise kalkınma değil; ‘gelişme eksenleri’ öngörülerek bu yaklaşım daha da somutlanmıştır. Kısacası Türkiye’nin 1960–1980 arası kalkınmasını sağlayan plan/planlama, kalkınma, sosyal devlet kavram ve yaklaşımları tasfiye edilmiş; kalkınma sonucunu vermeyen ‘sürdürülebilir büyüme’ benimsenmiştir.”

Ekonomi Sıcak Para İle Döndürülüyor

“Sıkça sözü edilen ekonomik büyüme hangi sektörlerde olmaktadır? Toplumun geniş katmanlarını nasıl etkilemektedir? İşçinin, çiftçinin, memurun, esnafın, çeşitli meslek gruplarının reel geliri ne ölçüde artmıştır?” sorularını yönelten Koramaz, bu soruların yanıtlarının “büyüme”nin içeriğini de belirleyecek önemde olduğunu dile getirdi. Makina mühendislerinin ağırlıklı olarak çalıştığı makina imalat sektörünün büyüme oranlarında ciddi bir düşüş görüldüğünü kaydeden Koramaz, 2002 yılında yüzde 21,3 olan büyüme oranının 2006 yılında yüzde 13,1 olarak gerçekleştiğini belirtti. Sektör ihracatının 2002 yılında yüzde 2,1’den 2006 yılında yüzde 5,7’ye çıktığına dikkat çekerek, ihracat artış hızının yıllara göre düşüş gösterdiğini söyledi. Makina sektörü ithalatının ise 2002 yılında yüzde 6,5 iken; 2006 yılında iki katını aşarak yüzde 13,9 olduğuna dikkat çeken Koramaz, iç piyasadaki ithal makina oranının da 2002 yılında yüzde 40 iken; sürekli artarak 2006 yılında yüzde 53’e ulaştığını bildirdi. Sanayi sektörlerinin geneline bakıldığında da durumun çok farklı olmadığını dile getiren Koramaz, şöyle konuştu: “GSMH artış hızı, 1991 sonrasında ithalat artışının gerisinde kalmıştır. Sanayi üretiminin özellikle ihracata yönelik bölümünde, ham maddelerin önemli bir bölümü ithalatla karşılanmaktadır. İthal ham madde girdi oranı imalat sanayi ortalaması 2002 yılında yüzde 60,1 iken; bugün yüzde 73’lere çıkmıştır. Yani ihracatımız da daha hızlı bir şekilde artan ithalata bağımlı kılınmıştır. Bu durum, genel mali tabloyu da birebir yansıtmaktadır. Cari işlemler açığının 2007 yılında 40 milyar dolara çıkacağı tahmin edilmiş olup, GSMH’mizin yüzde 10’una karşılık gelmektedir. Bu açık, sürekli büyüyen dış borçlarla kapatılmakta; ekonomi sıcak para ile döndürül-

mektedir. Ülkemiz sıcak paranın ve spekülatif sermayenin boyunduruğu altına sokulmuştur. Borsaya 1000 dolar olarak gelen para hiçbir katma değer yaratmadan bir yıl sonra 1.470 dolar olarak geri dönmekte, 'yüksek faiz -değerli YTL' kısılcısıyla ülke kaynakları spekülatoörlere aktarılmaktadır. İmalat sanayi ihracatının teknolojik açıdan sınıflandırılmasında ise 1980'den günümüze kaynak yoğun ürün yüzde 65,2'den yüzde 16,1'e düşmüş, emek yoğun ürün 22,7'den 43,8'e çıkmıştır. Bilim-teknoloji yoğun ürünler ise yüzde 0,2 düzeyinde sabit kalmıştır. Bu son derece olumsuz bir tablodur. Ülkemizde uygulanan sanayi politikaları, bilimi ve teknolojiyi dışlayarak, ucuz iş gücünü sanayinin tek temel rekabet aracı haline getirmiştir."

20 Milyon 600 Bin İnsan Görmezden Geliniyor

Övünülerek bahsedilen doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının ise ağırlıklı bankacılık, sigortacılık, inşaat, ulaştırma, ticaret, hizmet ve turizm sektörlerinde yoğunlaştığına vurgu yapan Koramaz, bu yatırımların üretici olmadığını; rantı büyük, kârı fazla olan alanları oluşturduğunun altını çizdi. Özellikle İstanbul'a Orta Doğu ve AB sermayesinin yatırım yaptığını belirtti. Bu yatırımlar için imar planlarının değiştirildiğine, belediye hizmetlerinin getirildiğine ve kentsel dönüşüm projeleri ile mahallelerin ortadan kaldırıldığına dikkat çeken Koramaz, böylece uluslararası sermaye ve yerli ortaklarına yeni rant alanları yaratıldığını ifade etti. 2006 yılında sanayi sektörlerine ya-

pılan doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının miktarının yalnızca 1,9 milyar dolar olduğunu, bunun da toplamın yüzde 9'unu oluşturduğunu kaydeden Koramaz, bunun da yeni yatırımlara oranının yüzde 20'yi geçmediğini belirterek; "Ancak bu kontrolsüz yatırımlarla banka sermayesinin yaklaşık yüzde 42'si ile sigorta sermayesinin yaklaşık yüzde 54'ü yabancı sermayenin eline geçmiştir. Dolayısıyla bütün ekonomik programlarda belirtilen sanayi için yabancı yatırımın cezbedilmesi hususu da ülkemizin lehine işlemektedir" dedi. Sıkça bahsedilen ekonomik büyümenin istihdama yansımadığını söyleyen Koramaz, 2002-2006 yılları arasında sanayide yüzde 16 oranında bir istihdam düşmesinin söz konusu olduğunu dile getirerek, "Sanayide çalışanlar, bu sektörde yaratılan katma değerden daha az pay almaktadırlar. Biz mühendislerin, sanayi katma değeri içindeki ücretlerinin toplam içindeki payı da son 10 yıl içerisinde yüzde 35,2 oranında azalmıştır. Yine mühendislik ücretleri, Birleşmiş Milletler geçim standartları endeksine göre son on yıl içinde yüzde 56,8 oranında düşmüştür. Diğer bir deyişle; mühendisler katma değerden daha az pay almaktadırlar ve görece on yıl içinde yoksullaşmışlardır. Yani sözü edilen büyüme ithalat ve rant kesimlerinin büyümesidir. Sıcak para, düşük kur, yüksek faiz ve yanlış ithalat politikalarına dayalı ekonomik büyümenin nimetleri en üstteki yüzde 10'u bulan kesimler tarafından paylaşılmaktadır. Zira istihdam azalmakta, işsizlik artmakta, çalışanların reel gelirleri düşmektedir. Yoksulluk sınırındaki 15 milyon insan ile 5,6 milyon işsiz insan görmezden gelinmektedir" şeklinde konuştu.

Türkiye Bir Tercih Yapmak Zorunda

Türkiye'deki işletmelerin çoğunun KOBİ boyutlarında; küçük ölçekli, geri teknoloji ile çalışan ve fason üretime ağırlık veren firmalar olduğunu, ana şirkete ya da ihracat yapılan dış firmaya bağımlı bir durumda olduklarını anımsatan Koramaz, bağımsız bir tedarik ve pazarlama sistemleri bulunmadığını belirtti. Yönetim ve organizasyon zaafı olduğunu bildirerek, rekabet güçlerinin düşük olduğunu ifade eden Koramaz, özgün ürün ve tasarıma yönelik bir yetenekten de yoksun olduklarını dile getirdi. AR-GE harcamalarının şirket cirolarının yüzde 0,5'i seviyesinde olduğunu, şirketlerde hizmet içi eğitimin yok denecek düzeyde bulunduğunu bildiren Koramaz, Türkiye'nin önünde iki seçenek olduğunu ve yapacağı tercihe göre ya küresel güçlerin baskılarına boyun eğerek fason üretime yönelik taşeron bir yapılanmayı kabul edeceğini ya da sanayileşme ve sosyal kalkınma hedeflerine öncelik vererek, küresel güçlerin baskısından bağımsız bir şekilde küresel rekabette yer alacağını kaydetti. Koramaz konu ile ilgili şöyle konuştu: “Sanayi KOBİ’lerinin yüzde 46,5’inde mühendis çalıştırılmamakta, yüzde 22,3’ünde ise yalnızca bir mühendis istihdam edilmektedir. Bu durum küresel rekabet koşullarında zorlu bir mücadele veren KOBİ’lerin taşeronlaşmasını daha da hızlandırmaktadır. Oysaki küresel rekabette ayakta kalabilmek için AR-GE altyapısının oluşturulması, yeni ürün geliştirme faaliyetlerini yürütecek mühendislik birimlerinin kurulması gerekmektedir. Bu konu bir devlet politikası olarak ele alınmak zorundadır. Türkiye, küresel güçlerin bize biçmiş olduğu fason üretime yönelik taşeronlaşmış sanayi işletmelerinden oluşmuş bir yapılanmayı kabul edecek midir? Yoksa Türkiye, sanayi elbisesini yeni bir modele göre; sanayileşme ve sosyal kalkınma hedeflerine yönelik bir biçimde mi oluşturacaktır? Ülkemizin kaynakları, küresel güçlerin baskısından bağımsız bir şekilde değerlendirildiğinde, Türkiye küresel rekabette yer alabilecek potansiyellere sahiptir. Bilimi ve teknolojiyi esas alan, AR-GE ve inovasyona ağırlık veren, dış girdilere bağımlı olmayan, istihdam odaklı ve planlı bir kalkınmayı öngören sanayileşme politikaları uygulandığında durum değişecektir. Böylece sanayi yatırımlarında daha rasyonel seçimler yapılabilecek, ülkenin doğal kaynakları daha iyi değerlendirilebilecek, emek ve kaynak yoğun üretimden ileri/yüksek teknoloji yoğunluğu olan bir üretim ve sanayi yapısına ulaşılacaktır.”

tir. Planlama, sanayileşme ve kalkınmada halkçı, toplumcu bir model ve bağımsız bir siyasi irade ile bunu gerçekleştirmek olanaklıdır.”

“İnançlarımızı ve Düşlerimizi Paylaşın”

Konuşmasının sonunda, kendisinin Odanın inandıklarını ve inanarak yapmaya çalıştıklarını özetleyerek salonda bulunan dinleyicilerle paylaştığını aktaran Emin Koramaz; sanayileşen, üreten bir Türkiye'nin gerçekleşmesi için inançlarının ve düşlerinin paylaşılması, katkıda bulunulması çağrısında bulunarak, konuşmasını şöyle tamamladı: “Biliyorum ki bir kişi, bir grup inanıyorsa bu sadece bir düşür. Pek çok kişi birlikte inandığında bu yeni bir geleceğin başlangıcıdır. Sanayileşen, üreten bir Türkiye için inançlarımızı, düşlerimizi paylaşmanızı ve gerçekleşmesine katkıda bulunmanızı diliyoruz. Sanayi Kongremizin bu yönde duyarlılıklar geliştireceği ve Türkiye'nin sanayileşmesine katkı sağlayacağı inancıyla sözlerimi tamamlıyor ve Kongremizin gerçekleşmesinde emeği geçenlere teşekkür ediyorum.”

TMMOB Başkanı Mehmet Soğancı: “ULUSAL BİR YOL HARİTASI ÇİZİLMELİ”

Kongre açılışında konuşan TMMOB Başkanı Mehmet Soğancı; mühendisliğin, bilim ve teknolojiyi insanla buluşturan bir meslek olduğunu belirterek, TMMOB örgütünün odağında, öznesinde insanın olduğu bir mesleğin uygulayıcılarının örgütü olduğunu, insan odaklı olmasından dolayı, mühendislik mesleğinin onurlu; ama bir o kadar da sorumlulukları olan bir meslek olduğunu vurguladı. Kendilerinin bir yandan insana karşı işlenmiş suçlara karşı çıktıklarını, öte yandan da insana olan sorumluluklarını bildiklerini ve sorumluluklarının gereklerini yerine getirmeye çalıştıklarını kaydeden Soğancı, diğer yandan da üyelerinin bilimsel temele dayanan çalışmalarını, bilim insanlarının çalışmaları ile birleştirdiklerini ve örgütün deneyimlerinin süzgecinden geçirdiklerini dile getirdi. Ülkenin sorunlarını bu şekilde tespit ettiklerini, çözüm önerilerini sunduklarını ifade eden Soğancı, meslek alanları üzerinden Türkiye gerçeklerini ortaya koyduklarını ve bir yandan da üyelerinin haklarının elde edilmesine, taleplerinin gerçekleşmesine yönelik çabalarda bulduklarını anımsatarak, “Öte yandan da mesleki denetimin vazgeçilmez ön koşulu olarak gördüğümüz bir çalışmayı;

Konuşmasında mühendislik altyapısının, AR-GE ve teknolojik gelişmenin küresel rekabette önemli bir rol oynamasından hareketle bilim ve teknoloji seferberliği başlatılması gereğinin altını çizen Mehmet Soğancı; “Ülkemizde mühendislik hizmetinin niteliğinin yükseltilmesi için temel eğitimden başlayarak, üniversite, oradan da meslek içi eğitime ve işletmelerin nitelikli kadro istihdamına kadar uzanan ulusal bir yol haritası çizilmelidir” dedi.

üyelerin uzmanlaşması ve belgelenmesine yönelik çalışmaları da sürdürüyoruz. Biz, sorunlarımızın toplumun ve halkın sorunlarından ayrı tutulamayacağını da biliyoruz. Sıkıntılı, sancılı, sorunlu bir ülkede yaşıyor olmanın tüm sonuçları mühendis kimliğimizle birlikte, yurttaş kimliklerimiz dolayısıyla yine bizi buluyor. Bunun için yazdıklarımızın sonunda, kamuoyuna duyurularımızın sonunda mutlaka ‘kurtuluş yok tek başına, ya hep beraber ya hiç birimiz’ diyoruz” şeklinde konuştu.

“Paylaşılan Bilgi En Değerli Bilgi Oluyor”

Düzenlenen Sanayi Kongresi ve benzeri kongrelerin bu çabaların gerçekleşmesine yönelik çalışmaların önemli bir kesişme noktasını oluşturduğunu vurgulayan Soğancı, TMMOB ve bağlı odalarının, iki yıllık çalışma dönemlerinde iki yüzü aşkın etkinlikle kamuoyu önüne çıktıklarını belirtti. TMMOB’nin mesleki, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda Türkiye’deki mühendisleri, mimarları ve şehir plancılarını temsil etmek; onların hak ve çıkarlarını halkın çıkarları temelinde korumak ve geliştirmek; mesleki, sosyal ve kültürel gelişmelerini sağlamak ve mesleki birikimlerini toplum yararına kullanmalarının zemini yaratmakla yükümlü olduğunun altını çizen Soğancı, TMMOB’nin bu amaçla meslek alanları ile ilgili geliş-

melerin ve politikaların sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel boyutlarını derinlemesine kavramak, yorumlamak ve toplumu bilgilendirmek zorunda olduğuna dikkat çekti. “Bu nedenle de TMMOB, bu politikaların toplum yararına düzenlenmesi için öneriler geliştirir, bunların yaşama geçirilmesi için mücadele eder ve bunların gereği olarak en genel anlamda bağımsız ve demokratik bir Türkiye’nin yaratılması yönündeki çalışmalarını bütünsel bir anlayışla ve etkinleştirerek sürdürür” diyen Soğancı, TMMOB’nin yıllardır üzerine düşeni yaparak; yerel ve merkezi iktidarları, meslek alanları ile ilgili ve sürekli olarak, bugünkü gibi topladığı kongrelerin sonuç bildirimleri ile uyardığını kaydederek; “Bu etkinliklerimizde bilim insanlarının ve uzmanların yoğun emek harcayarak oluşturduğu bilgi erişilebilir ve ulaşılabilir hale geliyor. Bilgi bu etkinliklerimizde paylaşılıyor. Bizce paylaşılan bilgi en değerli bilgi oluyor. Görüşler, bilimin ve teknolojinin ışığında çalışmalarını sürdüren TMMOB’nin 50 yıllık

birikiminin süzgecinden geçiriliyor ve sonuçları kamuoyuna duyuruluyor. Ama ne yazık ki, duyurulan sonuç bildirimlerinde yazılanlar her zaman sadece yerel ve merkezi iktidarların ‘uyarılması’ şeklinde oluyor” dedi.

Sanayi Kongreleri “Türkiye’nin Fotoğrafını” Ortaya Koyuyor

Konuşmasında Sanayi Kongrelerinin tarihi hakkında bilgi veren Soğancı, kongreler hakkında şu bilgileri verdi: “TMMOB ortamında 1962’den bu yana düzenlenmekte olan ve bu kez on altıncısı düzenlenen bu Sanayi Kongremizin ana başlığı ‘Geçmişten Geleceğe Sanayileşme, Planlama ve Kalkınma Türkiye İçin Model Önerileri’. TMMOB ortamında Sanayi Kongreleri; 1962, 1964, 1972, 1974, 1976 tarihlerinde Makina Mühendisleri Odası yürütücülüğünde gerçekleştirildi. Türkiye’nin o günkü koşullarında bir süre ara verildikten sonra; gene Makina Mühendisleri Odası yürütücülüğünde düzenli bir şekilde sürdürüldü. 1987, 1989, 1991, 1993, 1995, 1999, 2001, 2003 ve 2005 yılında düzenlenen Sanayi Kongrelerinin her birinin konu başlıklarına baktığınızda; aslında bu kongrelerin bir ‘Türkiye fotoğrafını’ da ortaya koyduğunu görürsünüz.”

Küreselleşme Politik ve Toplumsal Dengeleri Bozuyor

Makina Mühendisleri Odası Başkanı Emin Koramaz'ın sözlerine ilaveten 2007 Sanayi Kongresi'nin girişi olarak, 2005 Sanayi Kongresi'nin Sonuç Bildirisinden yaptığı alıntılar dinleyicilerle paylaşmak isteğini dile getirerek şunları aktardı: "Bu kadar yıldan sonra ve özellikle kapitalist küreselleşme çağına geldiğimizde örneğin, geçen kongrenin sonuç bildirisinde birkaç paragrafta Türkiye şöyle resimlenmiş: 'Ülkemiz ve sanayimiz aleyhine gelişen küresel güçlerin yarıştığı rekabetin, sanayileşmeyi büyük çapta etkilediği günümüzde yalnızca sanayi üretimiyle kalkınma, refah ve istihdam gerçekleştirilemeyecektir. Zira küreselleşme, içinde yaşadığımız döneme damgasını vuran kapitalizmin, çok uluslu şirketler aracılığıyla dünya boyutunda kurduğu ekonomik egemenliğin son aşaması olarak gelişmiş ülkeler lehine mal, hizmet ve sermayeyi ülkeler arasında olağanüstü bir hızla dolaştırarak, gelişmekte olan ülkelerin ekonomisini, sanayisini ve şüphesiz çalışanlarını büyük çapta etkilemekte. Politik ve toplumsal dengeleri bozarak, gelir dağılımını kötüleştirmektedir. Spekülatif sermaye, olağanüstü boyutlara ulaşarak verimli sermaye yatırımlarını önlemekte, işsizliği arttırarak neden olduğu ekonomik krizlerin yıkıcı etkileriyle çalışanları yoksullaştırmaktadır.

Türkiye AB'ye Aday Ülkeler Arasında Gümrük Birliği'ni Gerçekleştiren Tek Ülke

Ülkelerin kalkınmasında, sanayileşme en önemli kriterlerden biridir. Bugün de Türkiye'nin gelişmiş bir ülke olmasının yolu, sanayileşmede izlenecek doğru politikalar, teknolojiye yenilikçi çalışma ve AR-GE'den geçmekte, kaynakların doğru ve etkin kullanımıyla, yatırımların ülke boyutunda gerçekleştirilmesiyle mümkün olabilmektedir. Türkiye sanayisinin ayakta kalabilmesi ve rekabet gücünü arttırması, yeni teknolojileri kullanabilir ve üretebilir bir hale gelmesine bağlıdır. AB ile müzakere sürecine girmiş olan Türkiye için çok önemli konulardan biri de Gümrük Birliği'ne, sanayiye ve sanayileşmeye ilişkin dosyalardır. Türkiye, AB'ye aday ülkeler arasında Gümrük Birliği'ni gerçekleştiren tek ülke olarak istisnai bir duruma sahiptir. Türkiye, AB'nin Gümrük Birliği'ne girdiği tek büyük ülke olarak, eşitsiz koşullarda AB ile aynı ticaret politikasını uygulamaktadır. Bu durumdan tüm sanayi sektörlerimiz olumsuz etkilenmiştir. Korumacı-

lık oranlarının düşürülmesi önemli ihracat sektörlerimizde bile krizin yaşanmasına neden olmuş, atıl kapasite ve artan maliyetlerle bunalım derinleşmiştir.

Türkiye "İkinci El Makina" İle Doldu

Tek taraflı anlaşmaların, Türkiye sanayisine zarar verdiği bir kez daha ortaya çıkmıştır. Gümrük Birliği ile AB'de yeni pazar imkânları elde edeceği yanılsamasını yaşayan sanayimiz, geçen on yıl içerisinde 50 milyar dolardan daha fazla değerde AB teknolojisi ve altyapısına yatırım yapmış, bu yatırımlar makro bir programa, planlama ve fizibiliteye dayanmadığı için sonuç hep olumsuz olmuş, ölü yatırımlara dönüşmüştür. Birçok alt dala aşırı yatırım yapılırken, bazı dallara hiç yatırım yapılmamış, ülkemiz ithal ve ikinci el makine ile dolmuştur. Küreselleşmenin emeği baskı altına alan stratejisine karşı, en azından belirli ilkelere sahip çıkılması gerekmektedir. İstihdamın bir hak olarak kabulü, çalışma saatlerinin en aza düşürülmesi, çalışmanın doğayı tahribinin en aza indirilmesi, her türlü ayırmacılığın ortadan kaldırılması, sadece fırsat eşitliğinin değil, eşitliğin kendisinin bir değer olarak kabulü. Üretimin hem işçiler hem de çevre hakkını içerecek biçimde maksimum demokratik kontrolü, tüketimin, eğitim, sağlık, ulaşım ve rekreasyonu da içerecek biçimde toplumsallaştırılması, bu ilkelerin en önemlileridir.

"Müzakere Süreçleri Tamamlanıncaya Kadar Gümrük Birliği Anlaşması Askıya Alınmalı"

Birlik ve bağlı Odalarının tüm karşı çıkış ve uyarılarına karşın, tek yanlı olarak imzalanan Gümrük Birliği Anlaşması'nın ve ardından uygulanan teslimiyetçi politikaların, ülkemizi getirdiği yer ortadadır. Bu nedenle tam üyelik müzakere süreçleri tamamlanıncaya kadar Gümrük Birliği Anlaşması mutlaka askıya alınmalıdır. Aynı yanlış politikalar, AB üyelik müzakere süreçlerinde sürdürülmemelidir. İçinde bulunduğumuz bilgi kirliliği ve yönlendirme ortamına ivedilikle son verilerek, tarama konusu olan 35 başlıktaki müktesebat değişikliklerinin, ülkemiz geleceğine etkileri tüm alanlarda ve tüm sektörlerde şeffağça tartışmaya açılmalı, izlenmesi gereken politikalar oluşturulmalıdır. Küreselleşme süreç ve politikalarının, ekonomik, siyasal, toplumsal, kültürel ve benzeri tüm düzlemlerde yıkım ve tahribatına karşı durabilmek için ülkemiz öncelikle ve stratejik öngörüyle tüm alanlarda ve tüm sektörlerde kendi coğrafyasına uygun politikalarını

oluşturmalıdır. Bilim ve teknolojide yetkinleşmeli ve bunu ülke ölçeğinde toplumsal ekonomik faydaya dönüştürmeli, bu amaçla da bu ülke topraklarına has bir strateji belirlenmelidir. Yıllardır uluslararası para kuruluşlarının güdümünde uygulanan ekonomik ve sosyal politikalarla, üretimi, yatırımı, sanayileşmeyi, bilimi, teknolojiyi, mühendisi, insanı dışlayan bu uygulamalar terk edilmeli, kamu yararını gözeterek planlama yönelimi benimsenmelidir. —Az önce örneklerini Sevgili Başkanım da verdi- örneğin; bir sanayi envanteri çıkartılarak ülke sanayinin maddi ve ekonomik varlığının durum tespitleri yapılmalı, kaynakları buna göre en rasyonel biçimde kullanacak destek ve teşvikler saptanmalıdır. Sanayi katma değerini ekonominin tüm sektörleriyle dengeli bir biçimde arttırarak, yüksek katma değerli ürünleri ihraç edebilecek alt sektör ve teknolojiler desteklenmeli ve teşvik edilmelidir.”

“Yeter ki Siyasi Karar Vericiler Kulaklarını İyice Versinler”

Konuşmasının sonunda mühendislik altyapısının, AR-GE ve teknolojik gelişmenin küresel rekabette önemli bir rol oynamasından hareketle bilim ve teknoloji seferberliğinin başlatılması gereğinin altını çizen Mehmet Soğancı, Türkiye’de mühendislik hizmetinin niteliğinin yükseltilmesi için de ulusal bir yol haritası çizilmesi gereğine işaret ederek, Sanayi Kongrelerinde dile getirilen bilimsel önerilerin siyasi karar vericilerin kulaklarını iyice vermeleri durumunda gerçekleştirilebilir olduğuna vurgu yaptı. TMMOB ve bağlı odalarının insana dair görevlerini yapmaya devam edeceğini dile getiren Soğancı, konuşmasını şöyle tamamladı: “Ülkemizde mühendislik hizmetinin niteliğinin yükseltilmesi için temel eğitimden başlayarak üniversite, oradan da meslek içi eğitime ve işletmelerin nitelikli kadro istihdamına kadar uzanan ulusal bir yol haritası çizilmelidir. Bölgelerarası dengeyi kuracak ve gelir dağılımını adil bir biçimde kalkınmada öncelikli yörelere yayacak politikalar oluşturularak, organize sanayi bölgeleri ve küçük sanayi siteleri bu önceliğe göre gerçekleştirilmelidir. Sanayinin gelişmesini ve ekonomik büyümeyi en geniş toplumsal tabana yayacak refah ve istihdam sağlayacak kamu yararına bir yatırım ve üretim planlanması yapılmalıdır. Sanayi Kongrelerinde buna benzer gerçekçi öneriler; ‘istenirse yapılabilir, istenirse emekten ve halktan yana bir strateji izlenebilir’

şekilde çok sayıda bilimsel öneri vardır, bunların gerekçeleri hazırdır, yeter ki siyasi karar vericiler bunlara kulaklarını iyice versinler. Birliğimizin ve Odamızın sözü insana dairdir, yaşama dairdir, Türkiye’nin aydınlık geleceğine dairdir. Herkesin bunu böyle algılaması gerekir. Türk Mühendis Mimar Odaları Birliği ve bağlı Odalarımız, insana dair görevlerini yapmaya devam edecektir.”

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Sanayi Genel Müdür Yardımcısı Celal Aslan: “BATIK BANKALARIN TÜRK MİLLETİNE FATURASI 156 MİLYAR DOLAR”

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Sanayi Genel Müdür Yardımcısı Celal Aslan

Konuşmasında yurt içinde ve yurt dışında işletme mas-tırı yapmış, 40 yıldır kamuda orta ve üst düzeyde görev almış bir makine mühendisi olarak, “nedir bu memleketin sıkıntısı” ile ilgili konuşmak istediğini dile getiren Sanayi Genel Müdür Yardımcısı Celal Aslan; bugün Türkiye’nin ihracatının yüzde 89’unun sanayi ürünlerinden

olmasının temelinin 1923-38 yılları arasında Cumhuriyeti kuranlarca atıldığını belirtti. Kongrenin devam edeceği iki gün boyunca Türkiye sanayisine ilişkin verilerin konuşmacılarca dile getirileceğine olan inancını dile getiren Aslan, öncelikle mühendisliğin ortaya koyulması gerektiğine dikkat çekti. Herhangi bir malın uluslararası rekabetini sağlayan beş temel unsur olduğunu iddia eden Aslan şöyle konuştu: “Öncelikle mühendisliğimizi ortaya koyalım; herhangi bir malın uluslararası rekabetini sağlayan beş temel unsur vardır. Birincisi, o mal en kaliteli olacak. İkincisi, son derece ucuz olacak. Üçüncüsü, yeterli miktarda olacak. Dördüncüsü, zamanında o ihtiyacı karşılayacak. Beşincisi

ise o ürün estetik, yani güzel ya da kozmetik olacak. Bu beş temel özelliğe sahip bir ürün, hangi ülkede veya bölgede üretilirse üretilsin, hangi tedbirler alınıralsa alınsın, mutlaka gider hedefini bulur. Nasıl olacak bu? Ben, Bakanlıkta 16 senedir Genel Müdür Yardımcısıyım, 16 Bakan ile çalıştım, öncesinde 10 sene Bilim ve Teknoloji Daire Başkanıydım. Ondan önce de Makina Kimya Endüstrisi Kurumu'nda, ÇİN-KUR'da, Türkiye Demir-Çelik İşletmeleri gibi çeşitli kurumlarda Teknik Müdürlük ve Başmühendislik yaptım. Hepimiz meslektaşız, meseleyi burada çözeceğiz. Biraz önce söylediğim beş temel karakteristiğin çekirdeği acaba nasıl oluyor, bunu nasıl yapacağız? İşte bu mühendislik formasyonu oluyor. Saydığımız beş temel karakteristiği ya da özelliği taşıyan ürün, bir imalat aşamasından geçiyor.”

Türkiye Bir Tek Cam Sanayisinde AB Üyesi Oldu

Kongrenin başlığına hayran olduğunu dile getiren Aslan, bundan daha güzel bir başlık atılamayacağını “Benim ülkemim geçmişten geleceğe dönük resmini tam olarak ortaya koyan bir kongre başlığı” sözleriyle vurguladı. Türkiye'nin bir tek üründe Avrupa Birliği'nin tam üyesi olduğunu kaydeden Aslan, üyesi olabildiği tek ürünün de cam olduğunu iddia etti. Bunun nedenini soran Aslan, yanıtını da kendisi vererek, “1934'te Büyük Atatürk, Paşabahçe'de o fabrikayı kurduğu zaman bir araştırma geliştirme birimi kurmuş ve Allah'tan kimse oraya dokunmamış. Burası o kadar büyümüş ki Avrupa Birliği, Amerika ve Japonya rekabeti karşısında boğuluyor, o sektörde rekabet edemez, korkunç bir sıkıntıya düşüyor. Yanı başında bakıyor ki Türkiye teknoloji üretiyor, yalvar-yakar Türkiye'yi sektör başkan yardımcısı yaptılar. 1988 tarihinde basında çıkan bir haberde “Türk cam sanayi Avrupa Birliği'ne girdi” denilmişti. Niye girdi? Çünkü 1934 yılında kurulan biriminde araştırma-geliştirme yapıyor, teknoloji üretiyor” diye konuştu.

“Batık Bankaların Devlete Maliyetinin 156 Milyar Dolar Olduğunu Başbakan Açıkladı”

Konuşmasında devletin kurumsal işleyişi ve batık bankalara da değinen Aslan, serbest piyasa ya da pazar ekonomisinde en güçlü kurumun devlet olduğunu söyledi. Serbest piyasa ekonomisinin özünün rekabet olduğuna dikkat çeken Aslan, rekabeti ve rekabetin devletle olan ilişkisini şu benzetme ile açıkladı: “Rekabet, diyelim ki; 10

kişi koşmaya başladı ve içlerinden birisi ‘ben bu koşuyu tamamlamayacağım’ diyor, başlıyor hinoğlu hinlik yapmaya. Geriye kalan 9 kişi toplanıp da bu hinoğlu hinlik yapmanı elimine etmeye kalktığı zaman, orada kargaşa çıkar, onlar da koşuyu bırakır. O dokuz kişinin nam ve hesabına, hinoğlu hinlik yapmanın derhal elimine edilmesi lazım en hızlı şekilde. İşte onun adına “devlet” deniliyor. Tabii elimine etmek için kullandığı bir takım polisye tedbirin adı değil sadece; yasaları, emniyeti, belediyesi, bakanlıkları gibi bütün sistemin adına “devlet” deniyor. Bu elimine etme olayı da Amerika'daki gibi olacak. 1962 yılında, Maliye Bakanlığı Müsteşarlığı yapmış birisi Amerika'ya gitmiş, devlet her türlü masrafını ödüyor, eşini de götürmüş. Cep harçlığı o zaman 75 dolarmış, sonradan Özal zamanında 850 dolara çıkarıldı. Geçinme derdi; bakıyor ki Broadway'de ‘500 dolar getirene, 6 ay sonra 1000 dolar ödenir’, üniversite kampüsüne dönüyor, buluyor buluşturuyor, ertesi gün gidiyor, çıkıyor üçüncü kata bir bakıyor ki orası mühürlenmiş ve altında da bir not ‘Amerika'da ticaret, dolandırıcılık asla!’ Türkiye Cumhuriyeti'nin Kızılay'ında çaycıların neler yaptığını, hangi bankerlik sistemi olduğunu geçiyoruz. İç boşaltılan 21 bankanın, devlet tarafından el konulan bankanın Türk Devleti'ne, Türk Milleti'ne maliyeti Türkiye Cumhuriyeti'nin Başbakanı'nın itirafıyla ‘batan bankaların faturası 156 milyar dolar.’ Neden? Türk Ticaret Bankası ve Bankalar Kanunu'na göre devleti temsilen iki kişi var hem yönetimde hem denetimde. Kim? Seçilemeyen belediye başkanı, milletvekili olamayan eski bakan, eski milletvekili, emekli paşa. Düşünebiliyor musunuz, Türk Milleti'nin parasının emanet edildiği 156 milyar dolar, benim değil; Türkiye Cumhuriyeti'nin Başbakanlık makamında oturan kişinin beyanı. Söylenecek çok söz var ama; programı fazla aksatmamak için Bakanlığımızı davet ettiğiniz için teşekkür ediyorum, bu kongrenin ülkemize, milletimize hayırlı olmasını diliyorum. Genç arkadaşlara, genç meslektaşlarıma da ‘lütfen cesur olun’ demek istiyorum. Kimseye hakaret etmeyin; ama söyleyeceğiniz sözü de söyleyin. Çünkü o sözler söylenmediği zaman, zamanında belki bizler de söyleyemedik; ama bizler yolun sonuna geldik, bunları söylemezsek, bunları ifade etmezsek, gerçekten bu ülkenin havasını teneffüs etmiş, ekmeğini yemiş, A'yı B'yi bu ülkede öğrenmiş birileri olarak, huzur içerisinde olamayacağımızı düşünüyorum.”

TMMOB SANAYİ KONGRESİ 2007 SONUÇ BİLDİRGESİ YAYIMLANDI

TMMOB adına Makina Mühendisleri Odası sekretarlığında düzenlenen TMMOB Sanayi Kongrelerinin on altıncısı, “Geçmişten Geleceğe Sanayileşme Planlama ve Kalkınma, Türkiye İçin Model Önerileri” temasıyla 14–15 Aralık 2007 tarihlerinde Ankara’da İMO Teoman Öztürk Toplantı Salonu’nda gerçekleştirilmiştir.

Açılış konuşmalarının ardından “Planlama Olgusu” konulu bir açılış oturumunun yapıldığı Kongrede 7 ayrı oturumda; “Sanayideki Gelişmelerin Küresel Düzeyde Analizi”, “TMMOB Sanayi Kongrelerinde Önerilenler ve Sanayide Gerçekleşenler (Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım)”, “Planlama Olgusu ile Ülke Deneyimleri”, “Türkiye’nin Planlı Kalkınma Deneyimi ve Alternatifleri”, “İleri Teknoloji Kullanımı ve Teknoloji Politikaları”, “Kapitalist Küreselleşme, Kalkınma, Planlama” ana başlıkları altında 24 bildiri sunumu yapılmış, son olarak da kongre değerlendirmesine ilişkin bir “Forum” düzenlenmiştir.

Makina Mühendisleri Odası, Kongremize iki rapor sunmuştur. Bunlardan biri “TMMOB Sanayi Kongrelerinde Önerilenler ve Sanayide Gerçekleşenler”in karşılaştırmalı bir sunumudur. Diğeri de “Ülke Örnekleri ile Kalkınma ve Sanayileşme Modelleri” Oda Raporudur. Raporların ilkinde Sanayi Kongrelerimizin önermeleri ile sanayideki uygulamalar arasındaki yakınlık ve mesafeler ile ülkemizin yakın dönem sanayi politikaları etrafındaki farklılaşan yönelimlerine göz atılmıştır. İkinci raporla da planlama, sanayileşme, kalkınmanın Arjantin’den Çin’e ve İrlanda’ya dek 14 farklı ülkeye ilişkin farklı örnekleri ayrıntılı bir şekilde irdelenmiştir.

TMMOB de Kongreye, “Planlamanın Sonu: 9. Kalkınma Planı” başlıklı rapor ile planlamada gelinen noktayı ilgili oturumda sunmuştur.

Bütün bu oturumlarda sunulan bildirimler ve yapılan konuşmalar ile forumda dile getirilen görüşlerden hareketle hazırlanan aşağıdaki Sonuç Bildirgesi kamuoyunun dikkatine sunulmaktadır.

Küresel rekabetin alabildiğine hızlandığı, sıcak para dolaşımının olağanüstü boyutlara eriştiği, kâr, rant ve sömürüye odaklı bugünkü ortamda, Türkiye bu gelişmelerden etkilenen ülkelerin başında yer almaktadır. Bu da ekonomimizin kırılganlığını artırıp, dışa bağımlılığını pekiştirmektedir. Türkiye iç inisiyatifini kaybetmiş, ipleri küresel finans çevrelerine bırakmıştır.

Türkiye’nin tarihsel yapısı içinde sanayileşme ele alındığında, nereden nereye geldiğimiz daha net görülebilecektir.

1930’lu yıllarda başarılı olmuş Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı ile savaş koşulları nedeniyle uygulanamayan İkinci Plan hariç, yakın dönem Türkiye’inde planlamanın geçirdiği evrim, bugün benimsenen temel yönelimler ile sanayideki mevcut durum arasındaki bağlara ana hatları ile değinmek yararlı olacaktır.

İthal ikameci bir sermaye birikimi ve sanayileşme modelinin izlendiği planlı kalkınmanın 1963–1977 arasını kapsayan ilk üç döneminde, geniş çapta uygulanan “teşvik tedbirleri” ile yatırımlara kaynak aktarımı yapılmış, sanayi “lokomotif sektör” olarak belirlenmiş, ekonomik ve sosyal kalkınmanın birlikte gerçekleştirilmesi, hızlı bir büyüme ve sanayileşmeye öncelik verilmesi gibi uzun erimli hedefler belirlenmiştir.

1979–1984 dönemine ilişkin Dördüncü Plan ise ekonomik, politik krizler ve 1980’de benimsenen yeni yönelim nedeniyle askıya alınmış veya durdurulmuştur. 24 Ocak 1980 kararı uyarınca, 1985–1989 dönemi Beşinci Kalkınma Planı’ndan itibaren Türkiye planlamada da serbest pazar ekonomisinin egemenliğine girmiş, planlamanın düzenleyici ve yönlendirici yönü büyük ölçüde zedelenmiş, sektörel teşvikler azaltılmıştır.

1982 Anayasası’nda kalkınma planlaması devletin temel görevlerinden çıkarılarak, ekonomik hükümler kısmına aktarılmıştır. 12 Eylül ile devlet ve sosyo-ekonomik yapı yeniden yapılandırılmış, Dünya Bankası (DB) ile imzalanan beş ayrı yapısal uyum kredi anlaşmasıyla ihracata yönelik sanayi modeli yanı sıra özelleştirme, kamu yatırımlarının azaltılması, para/finans hareketlerinin altyapısının hazırlanması, tarımda devlet tekelinin kırılması; sağlık, eğitim ve yerel yönetimlerde yeniden yapılanma gündeme getirilmiştir.

1990–1995 dönemi Altıncı Plan’da, ihracata yönelik sanayi modeli uyarınca büyük ihracat teşvikleri söz konusu olmuş; kamu yatırımları giderek yoğunluğunu kaybetmiştir.

1998’de IMF ile yapılan 10 Yıllık Yakın Takip Anlaşması bu süreci geliştirici bir işlev üstlenmiştir.

1996–2000, merkezi ve sektörel plandan bölgesel projelere geçme yöneliminin somutlandığı Yedinci Plan’da, Gümrük Birliği hedefleri doğrultusunda tüm sektörde korumacılık asgariye indirilmiş, Türkiye sanayisi eşitsiz koşullarda küresel rekabete açılmıştır.

2001–2005 ve 2007–2013 dönemlerine ilişkin 8. ve 9.

Planlarda ise 1980 sonrasında neo liberal değişim-dönüşümü, planlama ve kalkınmanın tasfiyesinde somutlanmış; DB ve Avrupa Birliği (AB) ile iş birliği doğrultusunda “Bölgesel Kalkınma Ajansları”nın kurulması öngörülmüştür. Böylece Türkiye’de merkezi planlamanın kesin olarak geriletildiği bir evreye geçiş yaşanmış; “küreselleştirme operasyonu” gerçekleştirilmiştir.

9. Kalkınma Planı, kalkınmanın sonu olmuş; kalkınma plancılığı tamamen terkedilmiştir.

En özet haliyle; 1980 sonrası uygulanan ekonomik politikalarla Türkiye genelinde sübvansiyonlar büyük ölçüde kaldırılmış, KİT yatırımları durdurulmuş, büyük ölçekli sanayi kuruluşları ile stratejik kuruluşlar özelleştirilmiş, sabit sermaye yatırımlarında gerileme yaşanmış, Gümrük Birliği hedefleri doğrultusunda tüm sektörlerde korumacılık asgariye indirilmiş, Türkiye sanayisi eşitsiz koşullarda küresel rekabete açılmıştır. Öz kaynaklardan çok ithal kaynaklar girdi olarak kullanılmış, küresel güçlerin dayattığı iş bölümü ile fason üretim ve taşeronlaşma egemen kılınmış, kaynak tahsisinin piyasalar yoluyla sağlandığı bir sanayi modeline geçilmiştir.

Kısacası; Türkiye’nin 1960–1980 arası kalkınmasını sağlayan plan/planlama, kalkınma, sosyal devlet kavram ve yaklaşımları tasfiye edilmiş, kalkınmanın sonuçlarını vermeyen bir “sürdürülebilir büyüme” benimsenmiştir.

Oysa büyüme hangi sektörlerde olmaktadır, toplumun geniş katmanlarını nasıl etkilemektedir, işçinin, çiftçinin, memurun, esnafın, çeşitli meslek gruplarının reel geliri ne ölçüde artmıştır? Bu soruların yanıtları “büyüme”nin içeriğini de belirleyecek önemdedir.

GSMH artış hızı, 1991 sonrasında ithalat artışının gerisinde kalmıştır. Sanayi üretiminin özellikle ihracata yönelik bölümünde, ham maddelerinin önemli bir bölümü ithalatla karşılanmaktadır. İthalat ham madde girdi oranı imalat sanayi ortalaması 2002 yılında % 60,1 iken; bugün % 73'lere çıkmıştır. İhracat artan ithalata bağımlı kılınmıştır. Bu durum, genel mali tabloya da birebir yansımaktadır. Cari işlemler açığının 2007 yılında 40 milyar dolar çıkacağı tahmin edilmekte ve bu değer GSMH’mızın

% 10'una karşılık gelmektedir. Bu açık, sürekli büyüyen dış borçlarla kapatılmakta; ekonomi sıcak para ile döndürülmektedir. Ülkemiz sıcak paranın ve spekülâtif sermayenin boyunduruğu altına sokulmuştur.

Ülkemizde uygulanan sanayi politikaları, bilimi ve teknolojiyi dışlayarak, ucuz iş gücünü sanayinin tek temel rekabet aracı haline getirmiştir.

Övünülerek bahsedilen doğrudan yabancı sermaye yatırımları ise ağırlıklı bankacılık, sigortacılık, inşaat, ulaştırma, ticaret, hizmet ve turizm sektörlerinde yoğunlaşmaktadır. 2006 yılında sanayi sektörlerine yapılan doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının miktarı yalnızca 1,9 milyar dolar olup, toplamın % 9'unu oluşturmaktadır. Bunun da yeni yatırımlara oranı % 20'yi geçmemektedir. Bu kontrolsüz yatırımlarla banka sermayesinin yaklaşık % 42'si ile sigorta sermayesinin yaklaşık % 54'ü yabancı sermayenin eline geçmiştir.

Yine sıkça bahsedilen ekonomik büyüme istihdama da yansımamaktadır. 2002–2006 yılları arasında sanayide % 16 oranında bir istihdam düşmesi söz konusudur. Sanayide çalışanlar, bu sektörde yaratılan katma değerden daha az pay almaktadırlar.

İddia edilen büyüme, ithalat ve rant kesimlerinin büyümesidir. Sıcak para, düşük kur, yüksek faiz ve yanlış ithalat politikalarına dayalı ekonomik büyümenin nimetleri en üstteki % 10'u bulan kesimler tarafından paylaşılmakta; ama diğer yandan istihdam azalmakta, işsizlik artmakta, çalışanların reel gelirleri düşmektedir. Yoksulluk sınırındaki 15 milyon insan ile 5,6 milyon işsiz insan görmezden gelinmektedir.

Ülkemizde işletmelerin çoğu KOBİ boyutlarında; küçük ölçekli, geri teknoloji ile çalışan ve fason üretime ağırlık veren firmalardır. Ana şirkete veya ihracat yapılan dış firmaya bağımlı bir durumdadırlar. Bağımsız bir tedarik ve pazarlama sistemleri bulunmamaktadır. Yönetim ve organizasyon zaafı vardır. Rekabet güçleri düşüktür. Özgün ürün ve tasarıma yönelik bir yetenekten yoksundurlar. AR-GE harcamaları şirket cirolarının % 0,5'i seviyesindedir. Şirketlerde hizmet içi eğitim yok denecek

düzeydedir. Sanayi KOBİ'lerinin % 46,5'inde mühendis çalıştırılmamakta, % 22,3'ünde ise yalnızca bir mühendis istihdam edilmektedir. Bu durum, küresel rekabet koşullarında zorlu bir mücadele veren KOBİ'lerin taşeronlaşmasını daha da hızlandırmaktadır.

Bütün bu gerçeklerin ışığında; sonuç ve öneriler aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Ülke sanayinde üretimi esas alacak istihdam odaklı, kalkınma ve refahı amaçlayan politikalar nerdeyse bütünüyle terkedilmiş; ülke dış borç ve ithal girdi ağırlıklı ihracata ve dengesiz büyümeye dayalı ekonomik anlayışa teslim edilmiştir.

Ülkeye gelen yabancı doğrudan sermaye yatırımları özelleştirmeye, finansman ve sigortacılık sektörlerine yönelmiş; böylece imalat sanayinin yeni yatırımlarına herhangi bir kaynak ayrılmamıştır. İç pazar, ithal malları lehine genişletilmiş ve dışa bağımlılık perçinlenmiştir.

Dokuzuncu Kalkınma Planı, plansız döneme geçişin simgesi olup, AB'ye entegre ile sanayinin taşeronlaşmasının da belgesi niteliğindedir. Plan yapamayan Türkiye, başkalarının planına teslim olmuştur. Bir başka anlamda küresel ekonominin insafına bırakılmıştır.

AR-GE ve inovasyon sürekli gündemde olmasına karşın; GSMH içindeki payı % 0,8'i aşmamış, ayrıca çıkarılan yasa taslağı ile yabancı yatırımların AR-GE merkezlerine teşvik verilmesi öngörülmektedir.

Bölgeler arası dengeyi kuracak ve gelir dağılımını adil bir biçimde kalkınmada öncelikli yörelere yayacak politikalar oluşturulmadığından, işsizlik ve yoksulluk sorunu öncelikli sorunların başında yer almakta devam etmektedir.

Planlama, sanayileşme ve kalkınma birbirinden ayrılmaz bir üçlüdür. Bu kavramlar yalnızca sanayideki teknolojik gelişmeler veya üretim sürecinde dar anlamdaki bir sanayileşme ile eşleştirilerek tanımlanamaz. Sanayileşme ve kalkınmayı "sosyal kalkınma" anlayışı içinde, planlı bir

yaklaşım; tarım, çevre, enerji, bilim, teknoloji, istihdam, sağlık, eğitim, gelir, bölüşüm ve tüm diğer alanlara yönelik politikalarla bir bütünlük içinde tanımlamak gerekmektedir.

Türkiye, küresel güçlerin bize biçmiş olduğu fason üretime yönelik taşeronlaşmış sanayi işletmelerinden oluşmuş bir yapılanmayı kabul edecek midir? Yoksa Türkiye, sanayi elbisesini yeni bir modele göre; sanayileşme ve sosyal kalkınma hedeflerine yönelik bir biçimde mi oluşturacaktır?

MMO tarafından kongreye sunulan “Ülke Örnekleri ile Kalkınma ve Sanayileşme Modelleri” Raporunda görüldüğü gibi bu ülkelerin uygulamaları, fason imalatın sanayi içinde özgün ürün geliştirilmesini önlediğini ve dışa bağımlılığı artırdığını ortaya koymaktadır. Türkiye bu ülkelerin sanayileşme deneyiminden gerekli dersleri çıkaracak ipuçlarını yakalamak zorundadır.

Ülkemizin kaynakları, küresel güçlerin baskısından bağımsız bir şekilde değerlendirildiğinde, Türkiye küresel rekabette yer alabilecek potansiyellere sahiptir. Bilimi ve teknolojiyi esas alan, AR-GE ve inovasyona ağırlık veren, dış girdilere bağımlı olmayan, istihdam odaklı ve planlı bir kalkınmayı öngören sanayileşme politikaları uygulandığında, durum değişecektir. Böylece sanayi yatırımlarında daha rasyonel seçimler yapılabilecek, ülkenin doğal kaynakları daha iyi değerlendirilebilecek, emek ve kaynak yoğun üretimden ileri/yüksek teknoloji yoğunluğu olan bir üretim ve sanayi yapısına ulaşılabilecektir.

Planlama, sanayileşme ve kalkınmada halkçı, toplumcu bir model ve bağımsız bir siyasi irade ile bunu gerçekleştirmek olanaklıdır.

▶ Ülkenin ekonomisini dışa bağımlı ve kırılgan hale getiren, tam üyelik müzakere süreçleri tamamlanmaya kadar, Gümrük Birliği Anlaşması mutlaka askıya alınmalıdır.

▶ AB ile üyelik müzakere süreçlerinde siyasi ödümler verilmesi istenen ve Türkiye'nin iç politikasına müdahale eden üye tavırları reddedilerek, müktesebat değişiklik-

lerinin tüm sektör ve sivil toplum nezdinde tartışmaya açılması ile tüm sektörlerde ülke çıkarlarına yönelik politikalar oluşturulmalıdır.

▶ Bugün her şeyden önce ülke ekonomisi ve sanayinin planlaması zorunlu hale gelmiştir. Bu planlama; kamu yararına çalışanların gelir dağılımını düzelterek, işsizliği ortadan kaldıracak, sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmayı sağlayacak, refahı kitlesel olarak yayacak ilke ve araçları kapsamaktadır. Burada yatırımlara ağırlık verilmelidir.

▶ Planlama ve kalkınma odaklı çalışmalar, tüm toplumsal mutabakatla; üniversite, sanayi ve meslek odaları ile sektör kuruluşlarını da kapsayan geniş bir platformda tartışılmalı, çözüm önerileri geliştirilmelidir.

▶ Sanayide üretimin organize sanayi bölgeleri ve küçük sanayi sitelerinde yaygınlaştırılması, KOBİ'lere rasyonel bir işletme yapısı ve ölçek getirecek düzenlemelerin yapılması zorunludur. Bunun için öncelikle bir sanayi envanteri çıkarılmalı, sistematik bir veri tabanı kurularak sürekli güncelleştirilmelidir.

▶ Mühendislik altyapısı, AR-GE ve teknolojik gelişmenin önemli bir planlama ögesi olarak alınması ve değerlendirilmesi, kamu yararı ön plana alınarak benimsenmelidir.

▶ Yukarıdaki tespit ve önerileri sağlayacak kamu yararına bir planlama, kalkınma ve istihdam odaklı gelişmelerin gerçekleşebilmesi; demokrasinin tüm ilke ve kurumlarıyla egemen olduğu, insan hakları ve özgürlüklerinin tam anlamıyla uygulandığı bir ortamın oluşturulması ile sağlanabilmektedir. Bir diğer anlamda; demokrasi ile kalkınma birbirini reddeden değil, birbirini tamamlayan ve geliştiren durumlar olarak görülmelidir.

“Eğer planınız yoksa başkalarının planlarının bir parçası olursunuz!”

Oysa bizler, üreterek büyüyen ve paylaşarak gelişen bir ülkede yaşamak istiyor ve bunun olanaklı olduğunu biliyoruz.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE ENERJİ POLİTİKALARI

Makina Mühendisleri Odası (MMO) adına Kayseri Şubesi sekretaryalığında 23-24 Kasım 2007 tarihlerinde yapılan IV. Yeni ve Yenilenebilir Enerji Kaynakları Sempozyumu'na hazırlık olarak düzenlenen "Dünyada ve Türkiye'de Enerji Politikaları" konulu panel, 6 Kasım 2007 tarihinde Kayseri İl Özel İdare Salonu'nda gerçekleştirildi.

Açılış konuşması Kayseri Şube Başkanı Ali Alkan tarafından yapılan panelin yöneticiliğini Prof. Dr. Mustafa İlbaş yaptı. Panele; enerji uzmanı ve Petrol Mühendisleri Odası Eski Başkanı Necdet Pamir, MMO Enerji Çalışma Grubu Başkanı Oğuz Türkyılmaz ve Prof. Dr. Necdet Altıntop panelist olarak katılarak, Türkiye'nin ve dünyanın yenilenebilir enerji kaynakları konusundaki yaklaşımlarını detaylı olarak ele aldılar.

MMO ENERJİ VERİMLİLİĞİ HAFTASI ETKİNLİKLERİNDE YER ALDI

Makina Mühendisleri Odası (MMO) Enerji Çalışma Grubu üyeleri, Enerji Verimliliği Haftası etkinlikleri kapsamında 11-12 Ocak 2008 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirilen Enerji Verimliliği Sempozyumu'nda sunum yaptılar. EİEİ Genel Müdürlüğü'nün organizasyonunda TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi'nde yapılan Sempozyuma kamu kurumlarının ve özel sektör kuruluşlarının temsilcileri katıldı.

Sempozyum sürecinde "Sanayide Enerji Verimliliği",

"Bina ve Ulaşımında Enerji Verimliliği", "Enerji ve Çevre", "Teknoloji ve AR-GE" oturumlarında 44 sunuma yer verilirken, televizyonda da iki açık oturum gerçekleştirildi.

Sempozyumun açılış konuşmaları; Elektrik İşleri Etüt İdaresi (EİEİ) Genel Müdürü M. Kemal Büyükmihççi, TÜBİTAK Başkanı Prof. Dr. Nükhet Yetiş, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Dr. Hilmi Güler ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan tarafından yapıldı.

Sempozyuma TMMOB adına; TMMOB Enerji Komisyonu üyeleri Cengiz Göltaş, Necati İpek, TMMOB Danışmanı Orhan Örucü ile MMO Yönetim Kurulu Sayman Üyesi Ahmet Eniş, MMO Yönetim Kurulu Yedek Üyesi Şuayip Yalman, MMO Enerji Çalışma Grubu Başkanı Oğuz Türkyılmaz ile MMO Enerji Danışmanı Tülin Keskin, Enerji Çalışma Grubu üyeleri Haluk Direskeneli ve Berkay Eriş katıldı.

Sempozyumda gerçekleştirilen oturumlarda; Necati İpek “Elektrik Enerjisinde Verimliliğin Önemi”, Orhan Örucü “Yenilenebilir Enerji Kaynakları Mevzuatı”, Haluk Direskeneli “Elektrik Üretim Sistemlerinde Enerji Verimliliği”, Berkay Eriş “Binalarda Enerji Verimliliği ve Yasal Düzenlemeler”, Tülin Keskin “Enerji Tasarrufu Politikaları” konularında Makina Mühendisleri Odası adına sunum yaptılar. TMMOB ve bağlı Odalarının, enerji verimliliği ve tasarrufunu; ülke kaynaklarının toplum yararına kullanılmasının ve toplumsal kalkınmayı sağlamanın aracı olarak değerlendirdiğini belirten TMMOB üyeleri, yasal düzenlemelerle meslek odalarına verilen sorumlulukları yerine getirmek için gerekli altyapı, donanım ve bilgi birikiminin var olduğunu dile getirdiler.

TMMOB Enerji Komisyonu Üyesi ve Makina Mühendisleri Odası Enerji Çalışma Grubu Başkanı Oğuz Türkyılmaz ayrıca; 13 Ocak 2008 tarihinde EİE Genel Müdürlüğü’nde yapılan “Enerji Verimliliği Bağlamında Türkiye’nin Durumu, Sorunlarımız, Çözüm Önerilerimiz” konulu toplantıya Makina Mühendisleri Odası adına katıldı. Toplantı; EİE Genel Müdürü M. Kemal Büyükmihçı başkanlığında, EİE Genel Müdür Yardımcıları Mehmet Çağlar ve Attila Gürbüz, Enerji Kaynakları Etüt Dairesi Başkanı Yusuf Korucu, Sanayide Enerji Verimliliği Şubesi Müdür Vekili Erdal Çalıköğlü ile Tanıtım ve Bilinçlendirme Şubesi Müdür Vekili Sebahattin Öz, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Tüketicinin ve Rekabetin Korunması Genel Müdürü Özcan Pektaş, TÜBİTAK/MAM Enerji Enstitüsü Müdürü Mustafa Tırıs, Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi (DEK TMK) Yönetim Kurulu Başkanı Süreyya Yücel Özden, İZODER Yönetim Kurulu Başkanı Levent Ürkmez, İzocam Ankara Bölge Müdürü Bülent Yıldız, Türkiye Beyaz Eşya Derneği Sanayicileri Derneği Başkanı Dilek Temel, Demir Çelik Üreticileri Derneği Genel Sekreteri Veysel Yayan, Çimento Müstahsilleri Birliği adına Mahmut Selekoğlu’nun katılımı ile yapıldı.

Enerji verimliliği ile ilgili hazırlanan Başbakanlık Genelgesi’nin görüşülmesi, 27. Enerji Verimliliği Haftasının Sonuç Bildirgesi Taslağının görüşülmesi ve kesinleştirilmesi gündemleriyle yapılan toplantıda ısı enerjisi uygulamaları ve ulaşımdaki uygulamalarla ilgili önerilerde bulunan Türk-

yılmaz; elektrik üretim, iletim ve dağıtım sistemlerinde verimlilik ile ilgili çalışmalara yer verilmesi gereğine dikkat çekti.

Sempozyum Sonuç Bildirisinde;

- Hızlı kalkınma hamlelerini sınırlı enerji kaynakları ile beslemek durumunda olan ülkemizde, geri kazanılabilecek çok önemli miktarlarda enerji tasarruf potansiyeli bulunduğu,
- Elektrik üretim, iletim ve dağıtım sistemlerinde, sanayi kuruluşlarında, binalarda ve ulaşımda enerji verimliliği uygulamaları ile önemli kazanımlar elde edilebileceği,
- 2007 yılında çıkarılan Enerji Verimliliği Yasası kapsamındaki uygulamaların ancak; kamu, özel ve sivil toplum kesimlerinin ortaya koyacağı güç birlikleri ile başarılı sonuçlar verebileceği,
- 27. Enerji Verimliliği Haftası’nın, toplumun tüm kesimlerini harekete geçirmek için atılacak adımların bir başlangıcı olduğu,
- 2008 yılının “Enerji Verimliliği Yılı” olarak ilan edilmesinin büyük yararlar sağlayacağı,
- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından sembol olarak seçilmiş olan “EN-VER ve Ateş Böceği” çizgi kahramanlarının bundan böyle topluma vereceği mesajların dikkate alınması gerektiği,
- Tüm bu çalışmaların gerçekleştirilmesi ve toplum tarafından özümsemesinde görsel ve basılı yayın organlarının desteğinin büyük önem taşıdığı dile getirildi.